

DATOS IDENTIFICATIVOS

Farmacoloxía e dietética

Materia	Farmacoloxía e dietética			
Código	P51G140V01203			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Piñón Esteban, Pilar			
Profesorado	Garay Martínez, Irene Piñón Esteban, Pilar			
Correo-e	pilarpesteban@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Asignatura do módulo de formación obrigatoria xeral			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentar saudable.
C6	Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
C7	Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico

D9 Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

D11 Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de diferenciar los diferentes grupos de medicamentos, los principios de su autorización, uso e indicaciones, así como los fundamentos farmacodinámicos y farmacocinéticos implicados.	A1	B15	C3	D1
	A2		C8	D2
	A3			D3
	A5			D4
				D7
			D9	
Ser capaz de evaluar los beneficios esperados y los riesgos asociados a la administración de medicamentos, tanto desde del punto de vista poblacional como del paciente individual.	A1	B9	C4	D3
	A2	B10	C8	D4
	A4	B11		D7
	A5	B17		D9
				D11
Ser capaz de aplicar los principios que rigen el uso racional y eficiente de la farmacoterapia.	A1	B9	C3	D2
	A2	B10	C4	D3
	A3	B17	C8	D4
	A4			D7
	A5			D9
Saber realizar pautas e indicaciones saludables en la población sana en las distintas etapas de la vida, en función de edad y sexo	A1	B9	C5	D3
	A2	B10	C6	
	A3	B11	C8	
	A4	B17		
	A5			
Saber identificar las situaciones de riesgo nutricional. Saber realizar intervenciones nutricionales y establecer pautas y recomendaciones en la prevención o tratamiento de la enfermedad.	A1	B9	C7	D2
	A2	B10	C8	D3
	A3	B11		D4
	A4	B17		D7
				D9
			D11	

Contidos

Tema

FARMACOLOXÍA:

SECCION I : PRINCIPIOS XERAIS.

SECCION II. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO AUTÓNOMO.

SECCION: III. FARMACOLOXÍA DA DOR E DA INFLAMACIÓN

SECCION IV. FARMACOLOXÍA DOS MEDIADORES CELULARES

SECCIÓN: V. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL

SECCION: VI FARMACOLOXÍA DO SISTEMA CARDIOVASCULAR E MEDIO INTERNO

SECCIÓN: VII FARMACOLOXÍA DO SISTEMA HEMATOPOIÉTICO

SECCIÓN VIII: FARMACOLOXÍA DO APARATO RESPIRATORIO

SECCIÓN IX FARMACOLOXÍA DO APARATO DIXESTIVO

SECCION I : PRINCIPIOS XERAIS.

Tema 1.- Introducción á Farmacoloxía. Conceptos xerais.

Tema 2.- Farmacocinética: Absorción, distribución, biotransformación e eliminación dos fármacos

Tema 3.- Farmacodinamia.Mecanismo de acción dos fármacos. Receptores. Afinidade e actividade intrínseca. Fármacos agonistas e antagonistas

Tema 4.- Reaccións adversas a fármacos. Efectos colaterais. Efectos secundarios. Reaccións alérxicas. Tolerancia. Dependencia. Interacción medicamentosas.

Tema 5.- Vías de administración dos medicamentos:

Dosificación.Fluidoterapia I.V: sueros terapéuticos.

SECCION II. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO AUTÓNOMO.

Tema 6.- Fármacos adrenérxicos e bloqueantes adrenérxicos

Tema 7.- Fármacos colinérxicos e anticolinérxicos. Bloqueantes neuromusculares.

SECCION: III. FARMACOLOXÍA DA DOR E DA INFLAMACIÓN

Tema 8.- Fármacos analxésicos opiodes. Tipos e reaccións adversas.

Tema 9.- Fármacos analxésicos, antitérmicos e antiinflamatorios.Tipos, e reaccións adversas.

SECCION IV. FARMACOLOXÍA DOS MEDIADORES CELULARES

Tema 10.- Autacoides e os seus antagonistas.

SECCIÓN: V. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL.

Tema 11.- Fármacos ansiolíticos e hipnóticos

Tema 12.- Fármacos antidepressivos

Tema 13.- Fármacos antipsicóticos

Tema 14.- Fármacos antiepilépticos

Tema 15.- Fármacos antiparkinsonianos

Tema 16- Anestesia xeral e local.

SECCION: VI FARMACOLOXÍA DO SISTEMA CARDIOVASCULAR E MEDIO INTERNO

Tema 17.- Farmacoloxia da cardiopatía isquémica

Tema 18.- Fármacos utilizados no tratamento da insuficiencia cardíaca.

Tema 19.- Fármacos antiarrítmicos

Tema 20.- Farmacoloxía da hipertensión arterial.

Tema 21- Farmacoloxía da diurese

SECCIÓN: VII FARMACOLOXÍA DO SISTEMA HEMATOPOIÉTICO

Tema 22.- Fármacos anticoagulantes. Cuidados de enfermería.

Tema 23.- Fármacos fibronolíticos. Farmacos antiagregantes plaquetarios.

Tema 24.- Farmacoloxía das anemias

SECCIÓN VIII: FARMACOLOXÍA DO APARATO RESPIRATORIO.

Tema 25- Fármacos antitusíxenos, mucolíticos e expectorantes.

Terapéutica antiasmática.Cuidados de enfermería.

SECCIÓN IX FARMACOLOXÍA DO APARATO DIXESTIVO

Tema 26.- Farmacoloxía da secreción dixestiva

Tema 27- Fármacos eméticos, antieméticos, laxantes e antidiarreicos

SECCIÓN X: FARMACOLOXÍA DO SISTEMA ENDOCRINO E METABÓLICO

Tema 28.- Fármacos reguladores da glucemia. cuidados de enfermería.

Tema 29.- Fármacos glucocorticoides

Tema 30.- Farmacoloxía da glándula tiroides.

Tema 31.- Farmacoloxía do calcio e do ácido úrico

Tema 32.- Hormonas sexuais.

SECCION XI: FÁRMACOS HIPOLIPEMIANTES

Tema 33.- Fármacos hipolipemiantes: Tipos e accións farmacolóxicas.

SECCION XII: FARMACOLOXÍA ANTIINFECCIOSA.

Tema 34.- Principios xerais de utilización de antiinfecciosos. Fármacos antiinfecciosos.

Tema 35.- Antibióticos betalactámicos

Tema 36.- Antibióticos aminoglucósidos. Glucopéptido, Oxazolidinonas.

Tema 37.- Macrólidos, Lincosamidas. Estreptograminas. Tetraciclinas. Fenicoles

Tema 38.- Sulfamidas. Cotrimoxazol. Quinolonas. Nitroimidazólicos e outros

Tema 39.- Farmacoloxia da tuberculose

Tema 40- Fármacos antifúngicos

Tema 41.- Fármacos antivíricos

Tema 42.- Fármacos antiparasitarios: antihelmintos e antiprotozoarios

SECCION XIII. ANTINEOPLÁSICOS E INMUNOSUPRESORES.

Tema 43.- Quimioterapia antineoplásica. Cuidados de enfermería.

Tema 44- Farmacoloxía da inmunidade.

SECCIÓN XIV NUTRIENTES

Tema 45.- Necesidades e carencias nutritivas: Glúcidos, lípidos, proteínas.

Tema 46.- Necesidades e carencias nutritivas: auga, minerais.

Tema 47.- Necesidades e carencias nutritivas: vitaminas e fibra.

SECCIÓN XV OS ALIMENTOS

Tema 48.- Os alimentos: Grupos.

Tema 49.- Pirámides nutricionais.

Tema 50.- Hixiene e conservación dos alimentos.

SECCIÓN XVI ALIMENTACIÓN EQUILIBRADA

Tema 51.- Alimentación equilibrada do adulto.

Tema 52.- Elaboración das dietas equilibradas.

SECCIÓN XVII ALIMENTACIÓN NAS DIFERENTES ETAPAS DA VIDA

Tema 53.- Valoración do estado nutricional. Diferentes métodos.

Tema 54.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: embarazo, lactancia, primeira infancia.

Tema 55.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: escolares, adolescentes, deportistas.

Tema 56.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: menopausia, persoas maiores.

SECCIÓN XVIII DIETOTERÁPIA

Tema 57.- Dietas hipocalóricas.

Tema 58.- Dietas controladas en sodio. Enfermedades cardiovasculares.

Tema 59.- Dieta na diabetes.

Tema 60.- Dieta nas dislipoproteinemias.

Tema 61.- Dieta na insuficiencia renal.

Tema 62.- Dieta na litiasis das vías urinarias.

Tema 63.- Dieta na hiperglucemia e na gota.

Tema 64.- Dieta en paciente oncológico. Desnutrición. Trastornos de conducta alimentaria.

Tema 65.- Dieta en aparato dixestivo. Dietas de exploración.

Recomendacións tras cirurxía.

Tema 66.- Nutrición enteral.

Tema 67.- Nutrición parenteral.

Tema 68.- Nuevas disciplinas nutricionais. Alerxias alimentarias.

Tema 69.- Formas alternativas de alimentación

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	4	16	20
Resolución de problemas	4	16	20
Estudo de casos	3	15	18
Lección maxistral	66	99	165
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividades de Farmacología enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados co cálculo de dose. Empregase como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Estudo de casos en dietética. Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnósticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Esta metodoloxía require de atención personalizada.
Resolución de problemas	O profesorado en apoio a esta metodoloxía oferta atención personalizada.
Estudo de casos	O estudo de casos é unha metodoloxía que precisa de apoio ao alumnado polo que se ten en conta a atención personalizada

Avaliación				Resultados de Formación e Aprendizaxe		
	Descrición	Cualificación				
Seminario	Avaliarase a asistencia e participación aos seminarios programados da parte de farmacoloxía e realizarase unha proba obrigatoria de de resposta breve necesaria para aprobar a materia tras alcanzar o 50% do seu valor. Primeira oportunidade: 9/12/2020 ás 18.30. Segunda oportunidade: 7/7/2021 ás 18.30h	15	A1 A2 A3	C3 C4 C7 C8	D1 D2 D3 D7 D9	
Resolución de problemas	Avaliárase a asistencia e participación na resolución de problemas de farmacoloxía relacionados co cálculo de dose. Proba de superación obrigatoria con o 50% de su valor para superar a materia. Primeira oportunidade: 4/11/20 ás 18.30h. Segunda oportunidade: 7/07/2021 ás 18.30h	10	A5	B9 B10 B17	C4 C6 C7 C8	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Estudo de casos	Realizarase, xunto a proba de seminarios, a proba de resolución de casos de estudo correspondentes a Dietética y Dietoterapia. Probas de superación obrigatoria para superar a materia. Primeira oportunidade: 9/12/2020 as 18.30h. Segunda oportunidade: 7/7/2021 ás 18.30h	15	A5	B9 B10 B11 B15 B17	C5 C6 C7 C8	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Exame de preguntas obxectivas	Realizaránse tres probas tipo test de superación obrigatoria con o 50% do seu valor. Na primeira oportunidade: O 4/11/20 18.30h, avaliación do temario de nutrición e o tema 5 de farmacoloxía (15%). O 18/01/21 , avaliación dos contidos de Farmacoloxía (15%) ás 18 h O 18/01/21 , avaliación dos contidos de dietética do tema 66 ao 69 (10%) ás 18h Na segunda oportunidade: O 7/7/2021 unha proba co temario de nutrición e tema 5 de farmacoloxia (10%) ás 18.30h O 7/7/2021 , avaliación dos contidos de Farmacoloxía (15%) ás 16 h O 7/07/2021 , avaliación dos contidos de dietética do tema 66 ao 69 (10%) ás 16h	40	A1 A2 A3 A4 A5	B9 B15 B17	C3 C4 C5 C6 C7 C8	D1 D2 D3 D4
Exame de preguntas de desenvolvemento	Realizarase unha proba de resposta breve en base aos contidos de farmacoloxía. Probas de superación obrigatoria con o 50% de su valor. Na primeira oportunidade: O 18-1-2021 ás 18 h Na segunda oportunidade: O 7-7-2021 ás 16h	20				

Outros comentarios sobre a Avaliación

Data da proba fin de carreira: 7-X-2020 ás 18.30h

Respostas cuxo resultado afecte á vida do usuariado invalida as probas no superando así a materia

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

ASOCIACION DE ENFERMERAS DE NUTRICION Y DIETETICA, <https://www.adenyd.es/>,

FUNDACION ESPAÑOLA NUTRICION, <https://www.fen.org.es/index.php/enlaces/listado/4/default>,

Bibliografía Complementaria

Adams Michael Holland Norman, **Farmacología para enfermería**, 2ª edición,

Castells, S. Hernández, M., **FARMACOLOGIA EN ENFERMERÍA.**, 3ª edic,

Mosquera, J. Galdos, P., **FARMACOLOGIA CLINICA PARA ENFERMERIA.**, 4ª edic.,

Florez, J. Armijo, J.A, Mediavilla, A., **FARMACOLOGIA HUMANA**, 4ª Edición.,

Velásquez, **FARMACOLOGIA BASICA Y CLINICA**,

Azanza, J.R., **FARMACOLOGIA CLINICA PARA PROFESIONALES DE LA SALUD.**,
Mendoza Patiño., **FARMACOLOGIA MEDICA.**,
Giuseppe Russolillo y otro Clinica Universitaria de Navarra, **NUTRICIÓN SALUDABLE Y DIETAS DE ADELGAZAMIENTO**,
P.Cervera y otros., **ALIMENTACIÓN Y DIETOTERAPIA**, 4º Edición,
Pilar Martínez y otras, **NUTRICIÓN Y DIETÉTICA**,
Rosa María Ortega y otras, **NUTRICIÓN Y ALIMENTACIÓN EN PROMOCIÓN DE LA SALUD**,
Larousse, **LAROUSSE DE LA DIETÉTICA Y LA NUTRICIÓN**,
Mercedes Muñoz, Javier Aranceta e Isabel García-Jalón, **NUTRICIÓN APLICADA Y DIETOTERAPIA**,

FEDERACION ESPAÑOLA DE NUTRICION Y DIETETICA, <https://www.fesnad.org/>,
AGENCIA ESPAÑOLA DE SEGURIDAD ALIMENTARIA Y NUTRICION,
http://www.aecosan.msssi.gob.es/AECOSAN/web/nutricion/subseccion/sociedades_cientificas.htm,
SOCIEDAD ESPAÑOLA DE NUTRICION, <http://www.sennutricion.org/es/inicio>,
SOCIEDAD ESPAÑOLA DE NUTRICION COMUNITARIA, <https://www.nutricioncomunitaria.org/es/>,

Recomendacións

Plan de Continxencias

Descrición

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a Universidade establece una planificación extraordinaria que se activará no momento en que as administracións e a propia institución o determinen atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial. Estas medidas xa planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito máis áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da ferramenta normalizada e institucionalizada das guías docentes DOCNET.

=====
=

A conversión da actividade docente presencial a no presencial require da adaptación das Guías Docentes, por iso e co obxecto de contemplar alternativas ante as anteditas circunstancias elaborouse o plan de continxencia baseado na experiencia e cambios producidos do curso 2019-2020 pola conversión da actividade docente presencial en non presencial. Para elo, elaborouse un modelo común a todas as materias en aqueles apartados modificables das guías docentes, do curso 2020-2021, cun deseño que poida ser adaptado con facilidade para permitir un adecuado tránsito da modalidade de docencia, de ser o caso.

Como título que habilita para a profesión regulada de enfermeiro/a, (CIN 2134/2008) as modificacións afectan só a aqueles apartados/descriptores incluídos nas guías docentes que puideron ser adaptados pola dirección do centro e coordinación do título no centro, non sendo posible as modificacións das competencias, os resultados de aprendizaxe e os contidos. Non se modifica nin os horarios de clase(salvo acordo previo co estudando implicado) nin o calendario de avaliación. O plan de continxencia foi aprobado na Xunta de centro de 13 de xullo de 2020.

ADAPTACIÓN DAS METODOLOXÍAS DOCENTES, TITORÍAS E ATENCIÓN PERSONALIZADA NON PRESENCIAL:

As metodoloxías docentes e as ferramentas telemáticas utilizadas son as que están postas pola Uvigo a disposición do alumnado e o profesorado. A ferramenta máis potente posta a disposición para esta modalidade de docencia virtual síncrona e bidireccional co alumando é a webconferencia, a conexión en tempo real, e o uso do chat en liña

☐ Titoría: Mantense a atención titorial no horario establecido na Guía Docente utilizando para iso ferramentas síncronas (videoconferencias, conversación telefónica, etc.) e asíncronas (foros, correo electrónico, etc.) que permitan reforzar a acción orientadora e de seguimento do alumnado.

☐ Atención personalizada: Por e-mail, Faitic, videochamada e a través do campus remoto: aula e despacho virtual.

☐ Planificación horaria: as horas presenciais planificadas segundo o cronograma diario da materia preestablecido e coñecido polo alumando e o profesorado, non se modifican e pasan a realizarse de xeito non presencial, seguindo o horario establecido

☐ Lección maxistral: fanse polo aula virtual, videoconferencia; clases gravadas dos contidos da materia polo profesorado; vídeos con Screencast, MP4, e outros medios audiovisuais, a través de Faitic, e axuda das ferramentas de Moodle, e aulas en directo, seguindo os horarios de clase establecidos.

☐ Traballo tutelado; presentacións virtuais; traballo de aula; realízanse a través de videoconferencia, no aula e despacho virtual, seguindo o cronograma diario.

☐ Seminarios: utilízase o material audiovisual a través de Faitic, e as ferramentas de Moodle para a resolución de casos clínicos, prácticos, etc. , seguindo o cronograma diario.

ADAPTACIÓN DA AVALIACIÓN:

□ A avaliación da materia está orientada á avaliación continua. Pasa a realizarse se xeito non presencial mantendo o deseño e ponderación das probas que figuran nas guías docentes.

□ Para a realización das probas de avaliación utilízanse as ferramentas non presenciais recollidas no Manual de urxencia para a docencia e a avaliación debido á Covid-19 e outras postas a disposición da Uvigo (campus remoto, aulas e despachos virtuais, etc.) utilizando as ferramentas soportadas polas plataformas Claroline e/ou Moodle.

RECOMENDACIÓNS FINAIS: en función do momento no que se produza o paso á actividade en liña e a súa duración:

□ Dadas as circunstancias, facilítase ao alumnado a bibliografía, recursos y enlaces recomendados para el aprendizaje no presencial da materia como alternativas á bibliografía básica e/ou complementaria indicada nas Guías Docentes.

□ As actividades presenciais previstas nas guías docentes pódense fraccionar para incrementar a súa frecuencia e favorecer que o estudantado manteña o seu ritmo de traballo e a súa motivación.

□ Pódense activar os foros dispoñibles en FAitic

□ Manterase unha comunicación continua a través do tablón de anuncios de Faitic.

□ Difúndirase e comunicárase ao alumnado os cambios introducidos en calquera aspecto da docencia

□ Difúndirase e comunicárase ao alumnado as instrucións precisas previas para o adecuado desenvolvemento das probas de avaliación.
